

คู่มือการปฏิบัติ

อุทัยธานีโมเดล การผลิตทุเรียนอัตลักษณ์ สร้างรายได้สูง

โครงการ 76 จังหวัด 76 โมเดล
การผลิตสินค้าเกษตรมูลค่าสูง

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรอุทัยธานี
สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 5
กรมวิชาการเกษตร

ดาวน์โหลดคู่มือการปฏิบัติ

นายเชิดศักดิ์ กลิ่นสาท

คำนำ

คู่มือการปฏิบัติ **“อุทัยธานีโมเดล การผลิตทุเรียนอัตลักษณ์สร้างรายได้สูง”** คณะผู้จัดทำขึ้นโดยการถอดบทเรียนของเกษตรกรผู้มีประสบการณ์สูงด้านการผลิตทุเรียน เพื่อส่งต่อข้อมูลให้เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดอุทัยธานี และพื้นที่ใกล้เคียง นำวิธีการไปปฏิบัติเพื่อการผลิตทุเรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ตลอดจนสามารถสร้างรายได้สูงให้แก่เกษตรกร คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือการปฏิบัติเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกร นักวิชาการ เจ้าหน้าที่และประชาชนทั่วไปที่สนใจ ให้นำไปปรับใช้ เป็นแนวทางปฏิบัติจนเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการผลิตทุเรียนในพื้นที่จังหวัดอุทัยธานีและจังหวัดใกล้เคียงอย่างยั่งยืนสืบไป

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรอุทัยธานี
พฤษภาคม 2566

สารบัญ

หน้า

ข้อมูลเกษตรกร	1
ข้อมูลพื้นที่	2
เทคโนโลยีการผลิตทุเรียนอัตลักษณ์	3
เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำไปใช้	11
🍌 เทคโนโลยีกรมวิชาการเกษตร	11
🍌 เทคโนโลยีเกษตรกร	11
ผลผลิต ต้นทุน รายได้ รายได้สุทธิ (บาท/ไร่/ปี)	12
การยอมรับและความพึงพอใจ	13
เทคโนโลยีของกรมวิชาการเกษตร	
คำแนะนำ	13

ข้อมูลเกษตรกร

สวนทุเรียนนายเชิด อำเภอบ้านไร่

ชื่อเกษตรกร นายเชิดศักดิ์ กลิ่นสาท

ชื่อเล่น ปุ้ย อายุ 35 ปี

ที่อยู่: 54 หมู่ที่ 7 บ้านห้วยคต

ตำบลคอกควาย อำเภอบ้านไร่

จังหวัดอุทัยธานี

เบอร์โทรศัพท์: 063-846-1229

เฟสบุ๊ค: สวนทุเรียนนายเชิด อำเภอบ้านไร่

ชนิดพืชปลูก: ทุเรียน พันธุ์หมอนทอง

พื้นที่ปลูก 9.5 ไร่ 220 ต้น

ผลงานและความสำเร็จ

- ได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร (GAP) แบบเดี่ยว
- ได้รับรางวัลเกษตรกรดีเด่นจังหวัดอุทัยธานี สาขาอาชีพทำสวน ปี 2566
- เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการผลิตไม้ผลของชุมชน

คู่มือการปฏิบัติอุทัยธานีโมเดลการผลิตทุเรียนอัตลักษณ์สร้างรายได้สูง

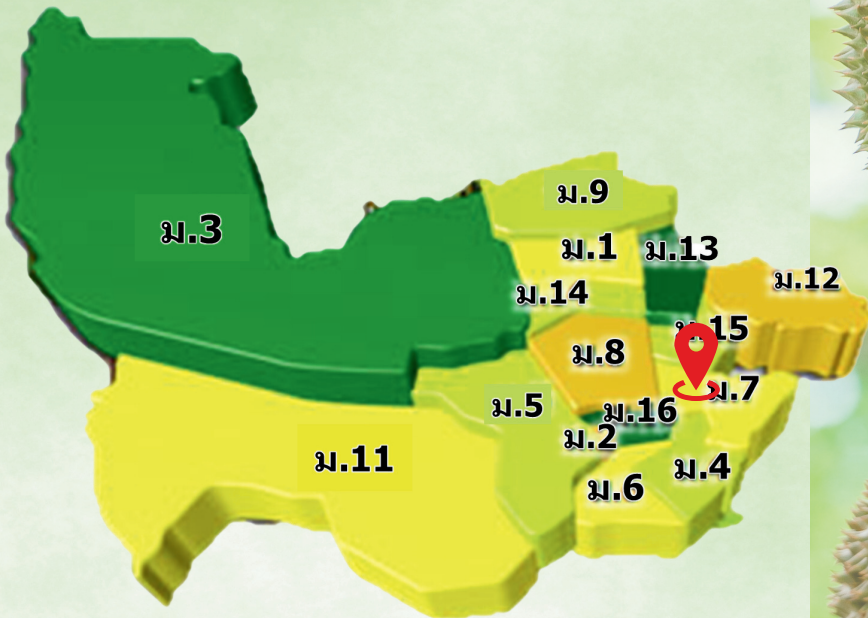

ข้อมูลพื้นที่

สวนทุเรียนนายเชิด อำเภอบ้านไร่

หมู่ที่ 7 ตำบลคอกควาย
อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

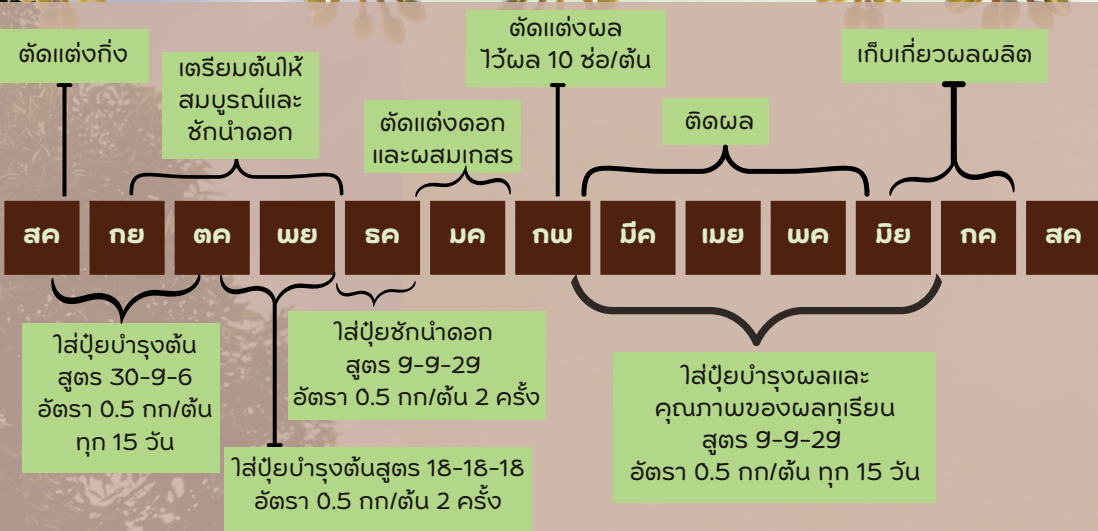

พิกัดแปลงทางภูมิศาสตร์
47P X: 555493 Y: 1683092

เทคโนโลยีการผลิตทุเรียนอัตลักษณ์

ปฏิบัติการปลูกและดูแลรักษา

การเตรียมดิน

พื้นที่ดอน ปรับพื้นที่ทำให้เรียบ
พื้นที่ลุ่มควรยกโคกและปลูกด้านบน
หรือกร่องสวนขนาดสันร่องกว้างไม่น้อย
กว่า 6 เมตร ร่องกว้าง 1.5 เมตร ลึก 1 เมตร
ระบายน้ำเข้าออกได้ดี

การปลูก

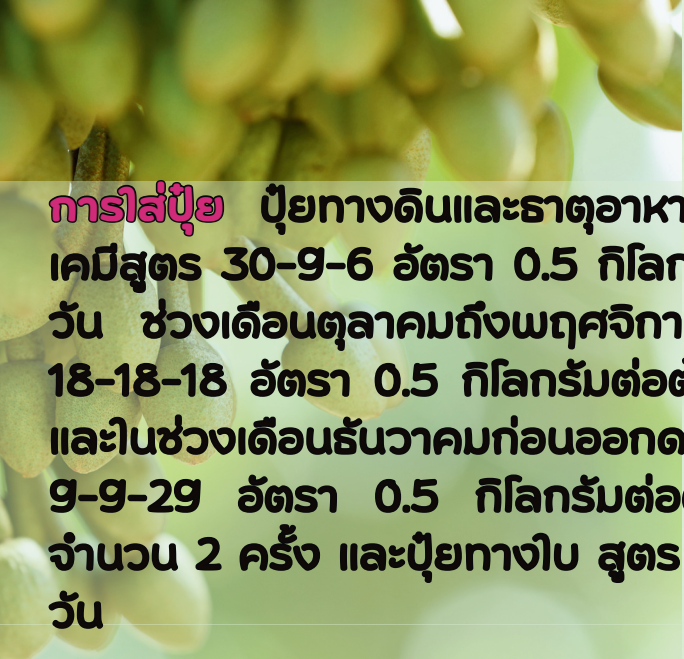
ปลูกแบบสี่เหลี่ยมจัตุรัส ระยะปลูก 8x8 เมตร

การพรางแสง

ในช่วงปีแรกเมื่อเริ่มปลูก โดยใช้วัสดุที่หาง่าย
เช่นใบมะพร้าว หรือใช้ตาข่ายพรางแสง

การใส่ปุ๋ย ปุ๋ยทางดินและธาตุอาหารทางใบ โดยใช้ปุ๋ย
เคมีสูตร 30-9-6 อัตรา 0.5 กิโลกรัมต่อต้น ทุกๆ 15
วัน ช่วงเดือนตุลาคมถึงพฤศจิกายน ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร
18-18-18 อัตรา 0.5 กิโลกรัมต่อต้น จำนวน 2 ครั้ง
และในช่วงเดือนธันวาคมก่อนออกดอกใส่ปุ๋ยเคมีสูตร
9-9-29 อัตรา 0.5 กิโลกรัมต่อต้น ทุกๆ 15 วัน
จำนวน 2 ครั้ง และปุ๋ยทางใบ สูตร 0-25-15 ทุกๆ 10
วัน

การให้น้ำ ให้น้ำด้วยระบบมินิสปริงเกอร์ 1-2 ครั้งต่อ
สัปดาห์ ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศ และฤดูกาล งดให้น้ำ
ในช่วงที่มีฝนตก และงดให้น้ำก่อนออกดอก 7-10 วัน

การกำจัดวัชพืช กำจัดวัชพืชเดือนละ 1-2 ครั้ง โดยใช้
เครื่องตัดหญ้า และนำเศษวัชพืชไปคลุมโคนต้น เพื่อ
รักษาความชื้น และเพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้กับดิน

การตัดแต่งและควบคุมทรงพุ่ม

เมื่อทุเรียนมีอายุ 1-1.5 ปี ตัดแต่งกิ่งให้มีลำต้นเดียว แต่ละกิ่งควรห่างกัน 10-15 เซนติเมตร มีกิ่งประธาน กิ่งรอง 3-4 กิ่ง แต่ละกิ่งไม่บังแสงกัน และตัดแต่งกิ่งที่เป็นโรค กิ่งแห้ง กิ่งแขนงหลังการเก็บเกี่ยว

การจัดการเพื่อให้ทุเรียนออกดอก

โดยการใส่ปุ๋ย และให้น้ำ เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ต้นให้แตกใบอ่อน ใส่ปุ๋ยเคมีทางดินหลังตัดแต่งกิ่ง พ่นสารไซโตไคนิน ทุกๆ 10-15 วัน และงดการให้น้ำต่อเนื่องกันไม่น้อยกว่า 7-10 วัน เพื่อชักนำการออกดอก

การตัดแต่งกิ่งและควบคุมทรงพุ่มทุเรียน

การตัดแต่งดอกทุเรียน ทำการตัดแต่งช่อดอกทุเรียนในระยะมะเขือพวง ตัดแต่งช่อดอกให้เหลือ 10 ช่อต่อต้น

การผสมดอกทุเรียน การผสมดอกทุเรียนจะช่วยทำให้ทุเรียนติดผลดีขึ้น โดยผสมดอกทุเรียนในช่วง 18.00-21.00 น.

การโยงผลทุเรียน ด้วยการใช้เชือกฟางผูกเรียงผลทุเรียนโยงเชือกไว้ที่กิ่งทุเรียน เพื่อป้องกันและลดการร่วงของผล

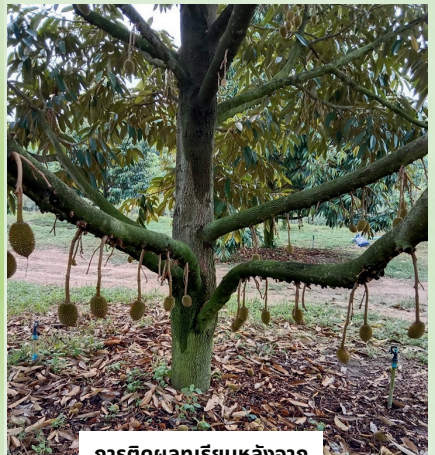
การตัดแต่งดอกทุเรียน

การผสมดอกทุเรียน

การโยงผลทุเรียน

การติดผลทุเรียนหลังจากตัดแต่งดอกและผสมเกสร

แมลงศัตรูพืช

สำรวจแปลง 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์ เมื่อพบการระบาดของ
จึงทำการป้องกันกำจัดแมลง **“สำรวจแปลงเท่ากับ
ลดต้นทุน” “การปฏิบัติตามแผนเท่ากับเพิ่มต้นทุน”**

ตัวเต็มวัยเพลี้ยไฟ

เพลี้ยไฟดูดกินน้ำเลี้ยงทำลายผลเกร็น
(สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร, 2564)

เพลี้ยไฟ พบในใบอ่อน ยอดอ่อน
แห้ง หักงอบิดเบี้ยวผิดปกติ ดอก
แห้ง แคระแกร็น ก้านดอกเป็นสี
น้ำตาล ระบาดช่วงเดือนธันวาคม
ถึงมกราคม

การป้องกันกำจัด ด้วยการพ่น
สารเคมี อิมิดาคลอพริด 10% SL
อัตรา 10 มิลลิลิตร ต่อน้ำ 20
ลิตร หรือ ไพเพอร์นิล 5% SC
อัตรา 10 มิลลิลิตร ต่อน้ำ 20
ลิตร

ไรแดงแอฟริกัน และอาการที่ถูกไรแดง
แอฟริกันเข้าทำลาย
(สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร, 2565)

ไรแดงแอฟริกัน พบระบาดในใบ
แก่ในช่วงฝนแล้งถึงช่วง

การป้องกันกำจัด ด้วยการพ่น
สารเคมี อะมีtrak 20% EC
อัตรา 30 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20
ลิตร

เพลี้ยจักจั่นฝอย พบในใบอ่อน ใบมีลักษณะม้วนงอ ขอบใบคล้ายถูกน้ำร้อนลวก ยอดอ่อนเกิดอาการไหม้รุนแรง ต้น

การป้องกันกำจัด ด้วยการพ่นสารเคมี ไทอะมีโทแซม 25% WG อัตรา 10 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร

(เกษตรกล้า, 2563)

เพลี้ยจักจั่นฝอย

(kasetgo.com, 2566)

อาการใบกุเรียนที่ถูก
เพลี้ยจักจั่นฝอยทำลาย

เพลี้ยแป้ง พบบริเวณกิ่ง ช่อดอก ผลอ่อน ผลแก่ ส่วนที่ถูกทำลายจะแคระแกร็น ผลเล็ก ชะงักการเจริญเติบโต เพลี้ยแป้งจะขับน้ำหวานออกมา ทำให้มีราดำเข้าทำลายซ้ำ และมีมดเป็นแมลงพาหะ

การป้องกันกำจัด ด้วยการพ่นสารเคมี คาร์บาริล 85% WP อัตรา 10 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร

สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร (2564)

ผลกุเรียนที่ถูกเพลี้ยแป้งเข้าทำลาย

การเก็บเกี่ยวและวิทยาการหลัง การเก็บเกี่ยว

การเก็บเกี่ยวผลผลิต

นับวันตั้งแต่วันดอกบานหรือ
หลังผสมเกสรถึงวันเก็บเกี่ยวที่
อายุไม่น้อยกว่า 110-120 วัน

เก็บผลที่มีก้านผลแข็งและสาก
ปลิงบวมเต่ง หนามจุ่มเข้าหากัน
หนามไม่คม ปลายหนามแห้ง มี
รอยแยกระหว่างพู หรือใช้นิ้วมือ
ดัดที่หนามเพื่อฟังเสียง

วิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว

หลังการตัดทุเรียน นำผล
ทุเรียนวางลงในตะกร้าหรือมี
ภาชนะรองรับ ไม่วางลงดินหรือ
พื้นโดยตรง เพื่อป้องกันการติด
เชื้อราจากดิน

ป้ายเอทิลินที่ขั้วผล เพื่อให้
ผลสุกสม่ำเสมอ ไม่ต้องคลุมผ้า
และวางไว้ในสภาพห้องปกติ

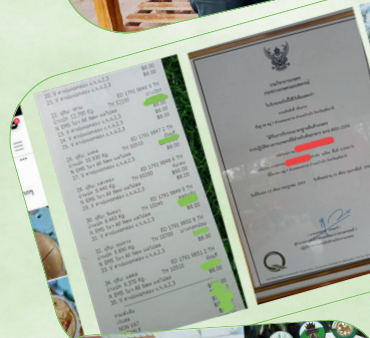
การตลาด

จำหน่ายผลผลิตที่สวนโดยตรง ไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง

จำหน่ายออนไลน์ มีการวางแผนจำหน่ายผลผลิตก่อนเก็บและตัดผล ผ่านช่องทางออนไลน์และซื้อขายล่วงหน้าทางเพจเฟสบุ๊คและแอปพลิเคชันไลน์

จำหน่ายผ่านงานออกร้าน โดยการเข้าร่วมจัดงานและออกร้านในนามตัวแทนของจังหวัดเป็นไม้พลอตลักษณะของจังหวัดอุทัยธานี

วางแผนการจำหน่าย มีการวางแผนการจำหน่ายหลังจากการผสมดอกทุเรียน โดยนับวันหลังผสมดอกและวันเก็บเกี่ยวที่อายุไม่น้อยกว่า 110-120 วัน

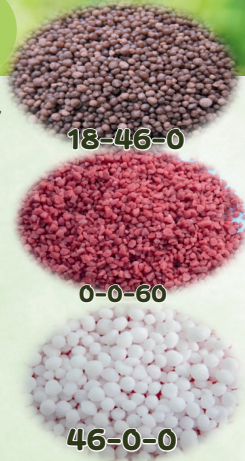

เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำไปใช้

เทคโนโลยีกรมวิชาการเกษตร

การใช้ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดิน ด้วยการใส่
แม่ปุ๋ย ผสมปุ๋ยใช้เอง แม่ปุ๋ยที่ใช้ได้แก่ ปุ๋ยเคมี
สูตร 18-46-0 0-0-60 และ 46-0-0

การสำรวจแปลง สำรวจแปลงปลูกทุเรียน
อย่างสม่ำเสมอ หากพบการระบาดของแมลง
ศัตรูจึงทำการป้องกันกำจัด

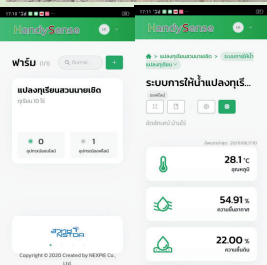

เทคโนโลยีเกษตรกร

การใช้ปุ๋ยเคมีของเกษตรกร ปุ๋ยทางดินและธาตุ
อาหารทางใบ โดยใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 30-9-6 ทุกๆ 15
วัน และ ในช่วงเดือนธันวาคมก่อนออกดอก ใส่ปุ๋ย
ทางดินด้วยปุ๋ยเคมีสูตร 9-9-29 และพ่นปุ๋ยทาง
ใบหรือปุ๋ยเกล็ดสูตร 0-25-15 ทุกๆ 10 วัน

การใช้แอร์บรัชพ่นสารเคมี ป้องกันกำจัดศัตรูพืช
ภายในสวนทุเรียน เพื่อลดการใช้แรงงานและลด
เวลาในการปฏิบัติงาน

การให้น้ำแบบเกษตรอัจฉริยะ เป็นการให้น้ำแบบ
อัตโนมัติ ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สั่งการผ่าน
โทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟน

คู่มือการปฏิบัติต่อกุ๊ยธานีโมเดลการผลิตทุเรียนอัตลักษณ์สร้างรายได้สูง

**ផលផលិត តំបន់
រាយ័ត្ន រាយ័ត្នុត្រិ (បាត/័ត្ន/ប័)**

รายการ	2564	2565	เฉลี่ย 2 ปี	2566
ผลผลิต (กิโลกรัม)	336	1,040	645	2,302
ราคา (บาท)	180	180	180	180
ต้นทุน (บาท)	16,375	23,952	20,163	37,960
รายได้ (บาท)	60,504	187,298	116,176	414,360
รายได้สุทธิ (บาท)	44,129	163,346	103,737	376,400

การยอมรับและความพึงพอใจ เทคโนโลยีของกรมวิชาการเกษตร

การฉีดปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน สามารถลดต้นทุน 150 บาทต่อตันต่อปี เพิ่มผลผลิตได้ไม่น้อยกว่า 300 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี และเพิ่มคุณภาพผลผลิตโดยทำให้ทุเรียนมีรสชาติดี หวาน ไม่เป็นเสี้ยน และการฉีดแม่ปุ๋ยมีความสะดวกและสามารถควบคุมปริมาณปุ๋ยแต่ละชนิดได้ตามช่วงเวลาที่เหมาะสม

การสำรวจแปลง ก่อนการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช และช่วยลดต้นทุนการผลิต สามารถลดแรงงานในการพ่นสารเคมีได้ 7 ครั้งต่อปี คิดเป็นเงิน 2,058 บาทต่อไร่ต่อปี

คำแนะนำ

สภาพพื้นที่ปลูก พื้นที่แนะนำควรเป็นสภาพพื้นที่ทั่วไปๆ ที่มีการปลูกด้วยการยกทรงหรือยกโคก มีการระบายน้ำดี ดินไม่ขังน้ำ ดินควรมีอินทรีย์วัตถุสูง

แหล่งน้ำ มีแหล่งน้ำสำรองไว้ใช้ในช่วงแล้งหรือฝนทิ้งช่วง เช่น บ่อบาดาล สระขุด เป็นต้น หากมีปริมาณน้ำไม่เพียงพอจะส่งผลให้ทุเรียนขาดน้ำ ทำให้ดอกและผลอ่อนร่วง มีผลต่อผลผลิตและคุณภาพ

เงินลงทุน ค่าใช้จ่ายเมื่อลงทุนครั้งแรก 20,000 บาทต่อไร่ เพื่อใช้จ่ายในการเตรียมพื้นที่ เตรียมดิน อุปกรณ์ระบบน้ำ และ ต้นพันธุ์ทุเรียน เป็นต้น

คณะผู้จัดทำ

1. นางสาวพร สุขโต
2. นายสมบัติ บวรพรเมธี
3. นางสาวศิริพร ดอกไม้
4. นางสาวอรณี อินทร์ทอง
5. นายกำพลศักดิ์ สุขโต
6. นายวีรพัฒน์ พัฒนศิริ
7. นายกฤติพงษ์ พูลพันธ์
8. นางสาววารุณี ภูพราหมณ์
9. นางสาวกมลวรรณ สุขกลาง
10. นางสาวอมรรัตน์ นิลโชติ
11. นางสาวพิมพ์ทิพย์ สายปาน
12. นายदारຸ່ງ คงเทียน

นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ
นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ
เจ้าพนักงานการเกษตรปฏิบัติงาน
นักวิชาการเกษตร
นักวิชาการเกษตร
นักวิชาการเกษตร
นักวิชาการเกษตร
นักวิชาการเกษตร
นักวิชาการเกษตร
เจ้าพนักงานการเกษตร
ผอ.ศวพ.อุทัยธานี

คณะทำงานติดตามและคัดเลือกแปลงต้นแบบ โครงการ 76 จังหวัด 76 โมเดล การผลิตสินค้า เกษตรมูลค่าสูง สวพ. 5

1. นางอารดา มาศรี
2. นายดาวรุ่ง คงเกียน
3. นายเกรียงศักดิ์ ชาดีปรีดี
4. นางรัชชก ทองเวียง
5. นายอุดมศักดิ์ ดอนมีสุข
6. นางเพ็ญลักษณ์ ชูดี
7. นายณพพร ศิริพานิช
8. นายนิพนธ์ ภาชนะวรรณ
9. นางอรุณญา ภูวิไล
10. นางสาวเครือวัลย์ บุญเงิน
11. นางสาววารีรัตน์ สมประทุม
12. นายปิยนันท์ พวงจันทร์
13. นางสาววัชรรา สุวรรณอาศน์
14. นางสาวจัตมณีนี สังข์สุวรรณ

ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 5
ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรอุทัยธานี
ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรปทุมธานี
รักษาการผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรกาญจนบุรี
ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรราชบุรี
ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนครปฐม
ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรเพชรบุรี
ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนครสวรรค์
ผู้อำนวยการกลุ่มถ่ายทอดเทคโนโลยี
ผู้อำนวยการกลุ่มวิชาการ
นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
นักวิชาการเกษตรชำนาญการ

สนับสนุนงบประมาณ โดย กองทุนส่งเสริม
วิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม (ววน.)

ติดต่อสอบถาม

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรอุทัยธานี

176 หมู่ 5 ตำบลเขาขวางทอง อำเภอหนองฉาง
จังหวัดอุทัยธานี 61110

โทรศัพท์ 056 510 752 โทรสาร 056 510 752

อีเมล: uthaithani_oard5@hotmail.co.th

เฟสบุ๊ค: ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรอุทัยธานี

